

САКРАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ЩОДЕННИКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті визначено особливості сакральної комунікації у щоденниковому дискурсі. З'ясовано, що комунікативні акти в цьому типі комунікації складаються з двох суб'єктів, один з яких наділений надприродною силою – Бог, а інший – людина. Визначено учасників сакрального комунікативного акту – комуніканта-продуцента й комуніканта-реципієнта. Окрім цього репрезентовано релевантні для його розуміння складники – текст, а також знаки, які уможливають сприймання щоденникового тексту. Розглянуто важливі точки дотику в сакральному комунікативному акті – простір і час. Виведено формулу комунікативного акту сакральної комунікації у щоденниковому дискурсі.

Ключові слова: сакральність, сакральна комунікація, профанна комунікація, комунікативний акт, наратор, комунікант-продуцент, комунікант-реципієнт.

*Поки слово не стало
твоєю болючою
молитвою, воно мертво
(Олесь Воля)*

*Слабкою творчість не
буває: то слабка
молитва до Бога
(Олесь Воля 1060)*

Важливим напрямком сучасної антропоцентричної лінгвістики є дослідження мовної картини світу та окремих її фрагментів, тобто уявлення про те, як дійсність заломлюється у мові народу. Як зауважує Т. Космеда, „проекція лінгвістики на вивчення комунікативно-дискурсивних мовних процесів сприяє її налаштуванню на дослідження людського, тобто суб'єктивного чинника в мові, зокрема виявлення того, як кожний конкретний суб'єкт мовлення поводить себе в дискурсивному просторі своєї сучасності залежно від власних комунікативних інтенцій, чинника адресата, з урахуванням спільних фонових знань, соціуму, знань про реальне довкілля, мовну картину світу, репрезентуючи особистісне, нерідко й інтимне, начало і под.” [8, с. 10]. Перспективу розвитку має ідея В. фон Гумбольдта про внутрішню форму мови, яка перетворює мову у дзеркало світу, інтенсивно розвивається у напрямку вивчення національної ментальності і форм її втілення. В. А. Маслова у своєму дослідженні „Лингвокультурологія” стверджує, що „якщо б мова не втручалася в мисленнєві процеси, якби вона не могла створювати нові ментальні простори, то

людина не вийшла б за межі того, що вона безпосередньо спостерігає” [11, с. 8]. Поза межами такого „що вона безпосередньо спостерігає” знаходиться денотативний простір ірреального, зокрема сакральне.

У лінгвістиці вчені активно почали звертатися до поняття „сакральність” наприкінці 90-х років ХХ століття. Особливе місце приділено поняттю сакральності дослідниками біблійних текстів, а також релігійного дискурсу: В. І. Карасик, О. В. Бобирева, Є. М. Верещагін, Н. Н. Гончарова, А. М. Данилова, А. П. Лопухін, Н. Б. Мечковська, С. В. Льозов, Л. Г. Туміна, К. Б. Яковенко, Г. В. Гриненко). Монографічне дослідження Н. І. Коновалової присвячене вивченню сакрального тексту як лінгвакультурного феномену. Вітчизняні мовознавці Н. В. Слухай, М. В. Скаб, О. В. Климентова, А. А. Ковтун досліджують сферу сакрального з погляду її концептуалізації, активно вивчають лексику й фразеологію біблійного походження.

Наше завдання – визначити особливості сакральної комунікації в українському щоденниковому дискурсі; з'ясувати складники комунікативних актів у сакральній комунікації; визначити учасників сакрального комунікативного акту та репрезентувати релевантні для його розуміння складники – текст, а також знаки, які уможливають сприймання щоденникового тексту. Розглянути важливі точки дотику в сакральному комунікативному акті – простір і час.

„Сакральний – той самий, що сакраментальний (священний), який стосується релігійного культу; обрядовий, ритуальний, священний. // Яку дуже цінують, оберігають; священний, заповітний” [1, с. 1096]. Сакральна, або священна комунікація становить особливий вид комунікації, наділений надприродною силою, тобто є божеством (Богом, демоном, духом, Дажбогом тощо). В усіх релігіях можна віднайти точку дотику людини з надприродними силами або в практиці віруючих людей усіх конфесій присутнє регулярне звернення до Бога. Випадки сакральної комунікації – звертання людини до Бога, описані в різних типах дискурсів, які є важливими елементами духовної культури нації. Однак коло наших інтересів зосереджується на дослідженні сакральної комунікації в українському щоденниковому дискурсі (далі – ЩД).

У цьому типі дискурсу сакральна комунікація характеризується важливими чинниками, які на-

самперед відрізняють її від профанної комунікації – звичайної передачі інформації. Комунікативні акти в сакральній комунікації складаються з двох суб'єктів, один з яких наділений надприродною силою – Бог, а інший – людина. У сакральній комунікації, яка виразно простежується у ЩД, важливу роль відіграє людина, яка вступає в контакт з Богом, бо від неї залежить не тільки результат комунікативного акту, але і те, відбудеться він взагалі чи ні. Як правило, у ЩД цією людиною є оповідач, наратор. У щоденниковому дискурсі вона реалізується через щире звертання наратора до надприродної сили, якою найчастіше є:

а) **Бог:** „*Боже великий, єдиний, нам Україну храни!*” [5, с. 382]; „*Боже, що ми за люди. Що пережили? Але й досі ніхто не розшукав могили, хоч чиновництва повно...*” [4, с. 44]; „*Боже! Що ми пережили! За віщо кара така? Отой розгул самознищення...*” [4, с. 97]; „*Боже мій, нарешті я зробив цю першу операцію, вирізав цю прокляту „язву” дудницьку...*” [9, с. 167];

б) **Господь:** „*Господи, дай мені сили, щоб міг змиритися з тим, що я не можу змінити. Дай мені мужності, щоб я міг боротися з тим, що я можу і мушу змінити. І дай мені мудрості, щоб я міг відрізнити одне від одного*” [4, с. 145]; „*Ой, Господи, коли вже так судилось, то хай вб'є одразу. Тільки не каліцтво! Тільки не мучитись. Вибухи. Потім вибухи далі, але численні, страшенні: – Господи, помилуй! – і мені з цими словами якось легше...*” [9, с. 387]; *Зроби так, щоб я видав наступну книгу в 1998 році!* [2, с. 904];

в) **Небесні сили:** „*Сило небесна, допоможу усе перебути, дай міць. Дай не здрібніти серед літературних чиновників, серед чвар... На простір, на вітер, в життя*” [4, с. 91]; „*Сила небесна, з нами будь!*” [5, с. 176]; „*Подалі від цього бруду, інтриг, доносів, від дрібних, жалюгідних, дволиків і двоєдухів. У Валі день народження. 43 роки ми разом. Таки прихильною була до мене доля, що дала нам змогу зустрітись... І от змигнуло життя. Разом зазнали і горя, і щастя. Так, так, миттєвості щастя – вони були! Благословляю їх із цих уже надломлених, до краю виснажених літ... Сили небесні, будьте добріші до Валі, вона цього варта, заслужила це своєю безмежною добротою*” [5, с. 305];

г) **Матір Божа:** „*Мати Божа, моя покровителька, прости мої гріхи і те, що не можу до кінця звільнитись від суєтного, буденного...*” [5, с. 306]. Як бачимо, у ролі звертання вживаються слова або словосполучення, які ускладнюють речення. Визначаючи сакральну комунікацію у щоденниковому дискурсі, можна стверджувати, що найчастіше звертання стоїть на початку речення: „*Боже, яка краса! Тільки б молитись на неї*” [4, с. 221]; *Господи, Мати Божа, порятуй нас*

[10, с. 266], зрідка в кінці речення: „*Так от: завтра під ніж. Поможу, Боже*” [9, с. 442] або в середині: *Відведи мене, Господи, від окультичного читива; наснаж діяльністю продуктивною* [2, с. 65]. Вони надають висловлюванню відтінку інтимності, урочистості. Релігійна свідомість є такою, що друга (зворотна) частина мовленнєвого акту в сакральній комунікації дещо прихована. Вона передбачає відповідь для самого себе подумки, ніби від особи Бога. Промовляючи слова-звертання до Бога, Всевишнього, Господа, наратор одночасно „прокручує” у своїй свідомості можливі, на його думку, відповіді на свої прохання і звертання.

Наявність знака питання в реченні зумовлена його модальністю. Лише відповідна інтенція мовця, виражена у формі питального речення, передбачає наявність знака в кінці предикативної конструкції. Окрім відповідного модального типу, знак питання маніфестує особливу питальну інтонацію. У сакральній комунікації щоденникового дискурсу особливість вживання знака питання зумовлена функціонуванням стилістичного прийому, суть якого полягає в „нанизуванні” питальних конструкцій, коли в тексті реалізовані диз'юнктивні логічні відношення як пропозиція можливих варіантів, альтернатив. Напр. *Але в цю хвилину, коли аж треміт пройняв мене, відчув я ще якусь вищу, сильнішу за мене силу, мудрішу голову, що владно веде мене й допомагає зберегтись. Хто це? Бог? Інстинкт? Інтуїція? Не хочу знати я зараз жодних термінів наукових, жодних спеціальних визначень. Я тільки всім своїм єством по-своєму, особливо почуваю наявність цієї загадкової сили, почуваю, що вона в мені самому, але я їй цілком підкорений – і цього мені досить* [9, с. 388] або *Де ти, Боже? З ким ти? На яких хмарах-небесах? Чому лишив мене в самотині й на роздоріжжі? Не полишай. Бо таємниця розчавить; не полишай, бо я ще не розумію людей так, щоб любить їх до кінця; деякі з них можуть, мов змії, отруїти смертельною слиною свого агресивного сатанізму* [2, с. 58]; *Кому дано любить життя? Кому? Богам?.. Але ж вони у заздорах великих до єдиносущого Бога?...* [2, с. 86]; *Звідки творчість? – від сповіді Богові. Звідки Бог? – від нашої слабкості, вродженого почуття прихилитися до усемогутнього плеча?* [2, с. 165]. Такі варіанти не передбачають однозначного вибору, вони виявляють багатовимірність світу, шляхи потенційного розвитку дії, скерованість думок наратора.

Поєднання знаків питань і знаків оклику в сакральному комунікативному акті досить важливий аксіологічний прийом. Знак оклику маніфестує лише особливу інтонацію, але він не

співвідноситься з окремим модальним різновидом речень. Окличні конструкції вимовляються з підвищенням тону, певним пафосом, урочистістю та вказують комуніканту-реципієнтові на особливість вимови такого речення. Однак знаки оклику розширюють свої функції у ЩД і слугують ще й засобом фрагментації зі збереженням відповідної інтонації, напр.: *Що буде? Що буде? Господи! Скільки у нас ворогів! Скільки байдужих!* [10, с. 266]. У наведеному прикладі питальне речення вжито двічі, а в двох останніх окличних реченнях повторено лише їхній окремий структурний сегмент, що сприяє увиразненню повідомлюваного і високій емоційності тексту. *Господи, порятуй Україну! Молюся за неї щодня і щоночі. Чим це я, старий, немічний, безсилий, можу допомогти їй? Тільки словом! Господи, дай мені снаги – написати ще один роман, давно задуманий і виношений роман „Чорнобривці”!* [10, с. 256]. У цьому фрагменті поєднання окличних і питальних речень свідчить про високу експресивність інформації, яка повідомляється. Цей комплекс оклично-питальних речень створює ефект внутрішніх міркувань комуніканта-продюцента, відтворює його внутрішнє мовлення.

Як правило, наратор в українському щоденниковому дискурсі християнин за своєю суттю, він може молитися спільно або наодинці, може промовляти слова молитви або подумки розмовляти з Богом: *Так незчувся, як опинився на середині ріки. А на цій підступній середині найтонший і найхиткіший лід. Мене аж ніби „водить” льодомльодком отим; невже крига проломиться, і вже хана мені... „Боже, коли ти справді є – а ти таки є, Боже! – ти не даси мені згинутися...” – звертаюся благально до Вищої Сили. Але лід прогинався піді мною ще дужче, до того ж, штовхало в спину вітром, аж ніби несло; я молвився внутрішньою молитвою тільки про одне: зроби, мій Боже усемогутній, щоб я не провалився... Бог у цю хвилину чомусь не чув мене* [2, с. 116]. Хоч за формою молитва монологічна, однак для неї властиві діалогічні риси, оскільки наратор знаходиться у постійному внутрішньому діалозі з Богом. Він просить у нього прощення, вибачення, благословення, висловлює вдячність за милість Божу. „Глибинна діалогічність підтверджується тим, що у висловлюванні простежуються дві симетричні модусні сфери – сфера суб'єкта мовлення („я”-сфера) і сфера адресата мовлення („ти”-сфера). Актуалізація „ти”-сфери діалогізує висловлювання і сприяє створенню діалогічності мовленнєвого твору загалом” [12, с. 110]. Жоден мовленнєвий акт не може здійснюватися, відбуватися без певної мети – у мові діє принцип мовної економії, при якому не виникає мовленнєвий акт з нульовою інтенцією і,

відповідно, з нульовим зворотнім зв'язком. Як бачимо, у сакральній комунікації щоденникового дискурсу є один адресат – Бог, і його комунікація реалізується через безпосереднє звертання до нього. Наратор, переборюючи подумки всі перешкоди, по-своєму заручається увагою і підтримкою Всевишнього, чітко визначає свою лінію поведінки, встановлює внутрішній духовний контакт з Богом, Всевишнім, небесними силами, висловлює свої сподівання, бажання і надії. Тут же представлений і зворотній вектор реалізації комунікативної стратегії „людина – Бог”. Контакт-встановлювальна комунікація актуалізується, в основному, за допомогою дієслівних одиниць: *будьте, будь, просвіти, храни, прости, допоможи, захисти, благаю, врятуй, покарай, дай не здібніти, умій прощати* тощо.

Сакральна комунікація у щоденниковому дискурсі представлена насамперед позицією мовця-наратора, який виступає активним комунікантом-продюцентом, здатним створювати, коментувати та оцінювати текст: *„Засобів не вибирає, не щадить навіть голодуючих студентів та тих, хто їх підтримував своїми, мовляв, нецирими протестами. Кілька (нрзб.) натяків (та умовчань) кинута і в мій бік, і все це з святе-ницьким лицемірним звертанням до Біблії та до Бога... Так і кортить сказати: „Отче Борисі! Не гнівть Бога. Бо він все ж бачить, і за личиною праведника від нього не сховається імперський раб...”* [5, с. 327]; *Дякую Богу, що Неля поруч; у срібній чарці* [13, с. 193].

У найскладніші періоди свого життя комунікант-продюцент активно звертається до Бога: *„Хай Бог йому дурість дарує”* [9, с. 325]; *Дай, Боже, Україні без крові побудувати свою державу і стати вільною* [10, с. 260]; разом з тим дякує Богові: *„Слава Богу, живий”* [9, с. 423], дивується його неймовірним ділам і силі: *„Дивні діла твої, Господи!”* [9, с. 164].

Комунікант-продюцент щоденникового тексту може бути атеїстом. Іноді такий комунікант стверджує: *„Я такий грішник, що в християнського Бога не вірю. У мене є своє поняття про Бога, я вірую по-своєму. Але може, я помиляюсь. А ти, якщо ти віруюча християнка, помолись за мене, щоб мені вистачило моральних і фізичних сил видержати всі ті грізні страхіття, які тепер неодмінно мене ждуть”* [9, с. 400]. Однак неодноразово переконувався в існуванні невидимої й непереможної над людиною сили, яка *„хай зветься доля чи як завгодно”* [9, с. 171], це *„наймогутніша Сила”* [9, с. 171], від якої *„кінець кінцем, все залежить”* [9, с. 171]. І *„Що б не робив, як не складав би свої плани, скільки б енергії не витратив, намагаючись бути господарем своїх справ, а Вона – Дажбог – раптом усе по-*

своєму скрутить, разюче, несподівано все поверне геть в інший бік. І що найразючіше – бачиш потім, що Вона діє надзвичайно логічно, правдиво. І мимоволі почуваш себе не те що особисто слабким, нестійким, а якимось короткозорим, недосвідченим, просто іноді дурним. Стоїш, геть ошелешений, і тільки дивуєшся” [9, с. 170–171]. Одночасно він радіє від того, що Дажбог його оберігає: „...я ще маю щастя, не забуває про мене Дажбог [9, с. 384].

Важливими точками дотику в сакральній комунікації в ЩД відіграють час і простір. **Час, простір, матерія** – триєдність світу... Основа основ усіх релігій і філософій... [4, с. 486]; вони становлять важливі складники сакрального комунікативного акту. Простір визначає насамперед небо: *Де ти, Боже? З ким ти? На яких хмарах-небесах? Чому лишив мене в самотині й на роздоріжжі? Не полишай. Бо таємниця розчавить; не полишай, бо я розумію людей так, щоб любити їх до кінця; деякі з них можуть, мов змії, отруїти смертельною слиною свого агресивного сатанізму [2, с. 58]; Коли небесний Бог спускається на землю, він залишає за собою кордони неба. Але людина підноситься на небо, вимірює його, бачить його висоту й глибину і спостерігає увесь Всесвіт, а проте – і це найважливіше – не полишає землі, коли піднімається у високосні обшари. Ось якою є людина всеохоплюючою. Тому ми й кажемо: земна людина – смертний бог, а небесний Бог - безсмертна людина... [2, с. 50]; Сила діє на іншу силу – видиму чи невидиму. Сила над силами – точка небесна, якої ніхто не бачив і не зміряв. Але – здогадаємося: вона існує. Так і відносно Бога в людині: поки в ній дух святий сильний, доти і Бог, мов сонце, нутро людське осяває [2, с. 303]; Я почувався на сьомому небі, хоча й сум'ятливо набігали думки-хмари... [2, с. 248]; Мудрість – східці, якими людина піднімається до Бога, а надто до самої себе [2, с. 305]; Якщо не вміщаєшся в самому собі на землі, небо затісне... [2, с. 305].* Основоположним принципом для моделі сакрального у ЩД є принцип правдивості, щирості, віри.

Гори найближчі до неба. Саме через це гори обрані Богом місцем своєї дислокації: *Наповнююся собою тихо й непомітно, немов криниця водою живлющою через живчики-судини підземні; крізь живчики тече не лише вода земна, а світлом неба наповнююся. Я невечерний, Боже, я з тобою, і хочеться жити – повнокровно, не хворіючи, в самоосянні; долати східець за східцем, що ведуть на гору духовну високу [2, с. 976]; Бог, порівнюючи з Природою, – дуже молодий парубчак, хоча і з бородою сивою... [2, с. 303]; Відкрити Бога – означає повірити, що ти – „дитина Божя”, тобто нескортий; віра*

ж у нескортя потребує каторжної духовної роботи [2, с. 303]; ...для Бога – поки що складається в мене враження таке – місяця на землі не залишили [2, с. 511].

У сакральній комунікації циклічний час відображається через позначення християнських свят. Найактивніше згадують:

а) **Великодні свята: Великдень – завтра.** Вперше чую зозулю цієї весни [3, с. 352]; **Незабаром Великдень.** І багато людей на світі скажуть радісно, з неповторною інтонацією злагоди й бодай тимчасового змирення: – Христос воскрес! [4, с. 459]; **Сьогодні Великдень. Весна** – в усьому чувається, а найбільше, мабуть, вона в осаяних караванах хмар, повних сонця й високих... [3, с. 353]; **А вчора увечері** заходив до церкви на всеношну, під великодню відправу [3, с. 353]; **Сьогодні вночі вже (це ніч під Великдень)** Валя розбудила [3, с. 373]; Дуже розхвилювала мене ця великодня розмова [3, с. 374]; **Великдень.** Ідемо в Трогір [3, с. 416]; **Сьогодні Великдень.** Слухаю музику Бортнянського, Веделя. Слухаю великодні дзвони дитинства. Ангели співають в небі, і люди світлішають (чи мали б світлішати) на землі. Почуваю, що душа належить до цього світу – світу християнства. Все найвище і найпрекрасніше – тут [4, с. 261];

б) **Різдвяні свята: Різдво.** День сонячний, в білих снігах. Ряхтять золотом хрести на Володимирськ. І ось задзвонили! [4, с. 396]; **Видиуміло те десятиріччя,** коли в новорічні ночі ми чули на вулицях Києва: „Ой радуйся, пане-господарю, світ новий народився...” І в домах чули. Молодь ходила з колядками, з зіркою, радувала співом людей [4, с. 289]; **Різдво, найсвітліший день людства,** що завжди був сповнений безмежних надій на перемогу добра у світі, пречисте Різдво, а я... читаю про Кортеліси... [4, с. 445]; **І сьогодні ж Різдво!** Вся Прибалтика оголосила цей день неробочим: **Різдво – понад усе!** Це мені імонує [3, с. 269];

в) **Благовіщення: Сьогодні Благовіщення, велике християнське свято.** Архангел Гавриїл подав Діві Марії радісну вість, що вона народить сина Божого, зачатого від Духа Святого. В Україні завжди високо шанували це свято, з ним пов'язано багато народних прикмет. **На Благовіщення дощ – вродиться жито...** [5, с. 407];

д) **Чистий четвер:** А ввечері вийшли до Володимирського собору, саме люди виходять з вогнями: це ж чистий четвер! Який величний обряд! Безліч людей із собору розтікаються в темряву, і кожен вогник несе – вогонь своєї душі! Люди, що не втратили духовності [4, с. 408];

г) **Свято Івана Купала:** Сьогодні ж свято Купала! Розведемо увечері вогнище!.. А поки що пішли купатись на Маркове озеро, вечір теплий,

чудовий, над нами в небі чистім раптом зграї шпаків – їх мільйон над нами летить, дуже схожі крильцями на янголят! Мільйон янголят! А на заході, між вербами, небо розпалахкотілось рожевими скелями фантастичної краси... Такі були, мабуть, тільки в садах Едему... [5, с. 363].

Простежуючи комунікативний акт між наратором і Богом, необхідно враховувати особливості світів. Для цього необхідно задати одинарні просторово-часові координати. Циклічний час уможливорює представити „життєві кола” наратора. Його приваблюють релігійні свята, бо у них міститься народна мудрість. Продукуючи текст, наратор репрезентує їхню історію, вільно оперує іменами святих, а ще глибоко розуміється на народних прикметах. Так, для Аркадія Любченка „*єпископи – це наче в армії полковники. Нижчі духовні чини – то всякі сотники, хорунжі тощо. Митрополити – генеральна старшина. А патріарх – гетьман. Що ж до нашої укр. церкви, то тут старшини особливо виявляють здавна притаманні нашій старшині бунтівливі, анархічні, отаманські нахили, і це більше нагадує військову дійсність та невитруйну хохлацьку ворохобність*” [9, с. 373].

Отже, логічна структура комунікативного акту становить поєднання складників комунікативного акту та відношення між цими складниками. У комунікативному акті виокремлюємо комуніканта, який продукує текст (К-П), суб’єкт, який сприймає текст – комунікант-реципієнт (К-Р), і власне текст, створений К-П і переданий К-Р. Окрім цього, релевантними для розуміння комунікативного акту є й інші складники – знаки, які сприяють продукуванню тексту (Т– →), та знаки, які допомагають текст сприймати (Т–»). До цієї структури варто зараховувати час (t), коли відбувається подія, місце (h), де відбувається подія, фізичний (sf) і ментальний (sm) світи наратора, а також вказати причину (?) та мету (!), які сприяють продукуванню тексту. Формула комунікативного акту сакральної комунікації у щоденниковому дискурсі матиме такий вигляд:

[К-П (t, h, sf sm) + (?) (!) →]Т – → Т–» (t, h, sf sm) К-Р].

У сакральній комунікації, яка виразно простежується у щоденниковому дискурсі, можливий безпосередній вплив продукованого тексту на світ, тоді як у звичайній (профанній) комунікації відбувається вплив на комуніканта-продуцента і

комуніканта-реципієнта.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. В. Т. Бусел – К.; Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2004. – С. 693.
2. Воля О. Щоденник. Сорок років. 1969–2009 / О. Воля. – К. : Аконіт, 2011. – 1208 с.
3. Гончар О. Т. Щоденники : У 3-х т. : Т. 1 (1943–1967) / (упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу В. Д. Гончар; [худож. оформ. М. С. Пшінки]– 2-ге вид., випр. і доп. / О. Т. Гончар. – К. : Веселка, 2008. – 455 с. : іл.
4. Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х т. : Т. 2 (1968–1983) / (упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу В. Д. Гончар; [худож. оформ. М. С. Пшінки]. – 2-ге вид., випр. і доп. / О. Т. Гончар. – К. : Веселка, 2008. – 607 с. : іл.
6. Гончар О. Т. Щоденники: У 3-х т. : Т. 3 (1984–995) (упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу В. Д. Гончар; [худож. оформ. М. С. Пшінки]. / О. Т. Гончар. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Веселка, 2008. – 646 с. : іл.
7. Довженко О. Вибрані твори / упорядк. текстів та передм. І. Л. Михайлина. / О. П. Довженко. – Харків : Веста ; „Ранок”, 2003. – 320 с. 416 с.
8. Космеда Т. А. „Ego і Alter Ego Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу” : монографія. / Т. А. Космеда. – Дрогобич : Коло, 2012. – 372 с.
9. Любченко А. П. Вертеп (повість). Оповідання. Щоденник / упоряд., авт. післям. В. А. Любченко; авт. передм., комент., приміт. І. Л. Михайлин / А. П. Любченко. – Харків : Основа, 2005. – 464 с.
10. Малик В. К. Синя книга [Текст] : щоденник (записки для себе). 1958–1998 / В. К. Малик; [упорядники: О. В. Сиченко, Н. О. Сиченко] / В. К. Малик. – Полтава : ТОВ „Асмі”, 2010. – 338 с.
11. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
12. Прохвятилова О. А. Православная проповедь и молитва как феномен современной духовной речи / О. А. Прохвятилова. – Волгоград, 1999. – 362 с.
13. Танюк Л. С. Лінія життя (3 щоденників) : У 2 т. : Т.2 : (1971 – 1980) / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. / Л. С. Танюк. – Харків : Фоліо, 2004. – 558 с.

В статтє определены особенности сакральной коммуникации в дневниковом дискурсе. Выяснено, что коммуникативные акты в этом типе дискурса состоят из двух субъектов, один из которых наделен сверхъестественной силой – Бог, а другой – человек. Определены участники сакрального коммуникативного акта – коммуникант-продуцент и коммуникант-реципиент. Кроме этого репрезентированы релевантные для его понимания составляющие – текст, а также знаки, которые помогают во-

спринимать текст. Рассмотрены важные точки соприкосновения в сакральном коммуникативном акте – пространство и время. Выведена формула коммуникативного акта сакральной коммуникации в дневниковом дискурсе.

Ключевые слова: *сакральность, сакральная коммуникация, профанная коммуникация, коммуникативный акт, нарратор, коммуникант-продуцент, коммуникант-реципиент.*

The article outlines the features of sacred writing in diary discourse. It was found out that communicative acts in this type of communication consist of two entities, one of which is endowed with supernatural powers - God and the other - people. There was define the sacred communicative act - communicant communicant-producer and recipient. There was also represented relevant components to understanding text and symbols that help to perceive the text. The important point of contact in the sacred communicative act - space and time. There was pointed out formulas of communicative act as a sacred writing in diary discourse.

Key words: *sacred, sacred communication, profane communication, communicative act, narrator, communicant-producent, communicant-recipient*